

Sygn. III C 1342/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 stycznia 2016 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie III Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Joanna Bitner
Protokolant:	sekretarka Magdalena Sujkowska

po rozpoznaniu w dniu 11 stycznia 2016 r. w Warszawie na rozprawie sprawy

z powództwa M. Ł.

przeciwko Skarbowi Państwa - Dyrektorowi Generalnej Służby Więziennej

o odszkodowanie

I. powództwo oddala;

II. nie obciąża powoda obowiązkiem zwrotu kosztów postępowania w sprawie, a nieuiszczone koszty przejmuje na rachunek Skarbu Państwa;

III. przyznaje pełnomocnikowi z urzędu powoda adw. M. Ł. wynagrodzenie w kwocie 120,- (sto dwadzieścia) złotych plus VAT, które nakazuje wypłacić z sum Skarbu Państwa - Kasy Sądu Okręgowego w Warszawie.

Sygn. akt III C 1342/12

UZASADNIENIE

W dniu 26 maja 2010 roku /k.11v./ powód **M. Ł.** wniósł pozew przeciwko pozwanemu Skarbowi Państwa – Dyrektorowi Generalnemu Służby Więziennej, domagając się zasądzenia od pozwanego kwoty 600 000 zł tytułem zadośćuczynienia za naruszenie jego dóbr osobistych w związku z przebywaniem w przeludnionych jednostkach penitencjarnych. W uzasadnieniu wskazał też, że cele nie były wyposażone w odpowiedni sprzęt zapewniający miejsce do spania i higieny, nie było odpowiedniej temperatury i oświetlenia, odpowiedniego żywienia, na sufitach i ścianach była pleśń. Posiłki były bez smaku, a chleb i wędliny nie były świeże. Skarżył się również na brak izolowania osób chorych, brak światła, brak dodatkowych zajęć.

W odpowiedzi na pozew pozwany **Skarb Państwa – Dyrektor Generalny Służby Więziennej** wniósł o oddalenie powództwa w całości, zwolnienie od udziału w sprawie Centralnego Zarządu Służby Więziennej, oznaczenie jako statio fisci Skarbu Państwa jednostki lub jednostek organizacyjnych Skarbu Państwa, z których działalnością wiąże się dochodzone roszczenie oraz zasądzenie od powoda kosztów zastępstwa procesowego na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa, według norm przepisanych.

Pozwany podniósł w pierwszej kolejności zarzut częściowego przedawnienia roszczeń powoda za czas poprzedzający 3 lata przed wniesieniem pozwu.

Odnosząc się kolejno do poszczególnych zarzutów podnoszonych przez powoda, pozwany wskazał, że z jego ustaleń wynika, iż w okresie nieprzedawnionym powód wprawdzie przebywał okresowo w warunkach przeludnienia, jednak zawsze odbywało się to za zgodą sędziego penitencjarnego i zajmowało krótki okres czasu. Powodowi były też przydzielane wszystkie konieczne środki kwaterunkowe i środki czystości. Miał prawo korzystać z zajęć w świetlicach, z biblioteki, dokonywać zakupów w kantynie, uczyć się. Mógł korzystać z ciepłej kąpieli co najmniej raz w tygodniu, a w niektórych jednostkach penitencjarnych miał nawet dostęp do bieżącej ciepłej wody. Miał również zapewnioną stałą opiekę lekarską oraz wyżywienie 3 razy dziennie. Pozwany nie naruszył również przepisów dotyczących wydzielenia kącików sanitarnych w celach mieszkalnych, w których przebywał powód. Powód miał także zapewnioną opiekę lekarską i psychologiczną.

Wyrokiem z dnia 7 września 2011 r. Sąd Okręgowy w Warszawie oddalił powództwo w całości /k.264/. W uzasadnieniu wskazał, że warunki, w których powód był osadzony wprawdzie naruszyły jego godność, jednak nie w stopniu umożliwiającym przyznanie zadośćuczynienia w jakiegokolwiek wysokości.

Na skutek złożonej przez powoda apelacji wyrokiem z dnia 4 października 2012 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania /k.355/. Przyczyną tego rozstrzygnięcia było nierozpoznanie wniosków dowodowych M. Ł. i ograniczenie rozpoznania sprawy do pobytu osadzonego w ZK Z., podczas gdy powód łączył roszczenie z pobytom we wszystkich jednostkach penitencjarnych i wnosił o dołączenie dokumentacji z pozostałych zakładów karnych.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

M. Ł. odbywał karę pozbawienia wolności w kilku zakładach karnych i aresztach śledczych, tj. w ZK J. w 1999r., ZK Z. w 1999-2000 r., ZK U. w 2000 r., w ZK w C. w 2003-2004 r. (10 dni), w ZK Z. w 2003-2004 r., w ZK S. w 2004-2005r., w ZK R. (jedną noc), w ZK W. (...) w 2005-2006 r., w ZK R. w 2006 r., a ponadto w:

1. Zakładzie Karnym w M.: 22.03.2006 r. - 05.07.2007 r.;
2. Zakładzie Karnym w P.: 05.07.2007 r. - 08.05.2008 r.;
3. Zakładzie Karnym C.: 08.05.2008 r. - 17.05.2008 r.;
4. Zakładzie Karnym W. (...): 27.05.2009 r. - 08.07.2009 r.;
5. Zakładzie Karnym w S.: 08.07.2009 r. - 04.08.2009 r.;
6. Zakładzie Karnym w Z.: 06.08. 2009 r. - 30.10. 2009 r.;
7. Areszcie Śledczym L.: 30.10.2009 r. - 04.11.2009 r., 16.09.2010 - 23.09.2010 r.;
8. Areszcie Śledczym P.: 04. 11. 2009 r. - 18.11. 2009 r.;
9. Zakładzie Karnym w Z.: 19.11.2009 r. - 16.09.2010 r.;
10. Areszcie Śledczym L.: 16.09.2010 r. - 23.09.2010 r.;
11. Areszcie Śledczym w R.: 23.09.2010 r. - 30.09.2010 r.;
12. Areszcie Śledczym W. (...) - 30.09.2010 r. - 12.01.2011 r.;
13. Zakładzie Karnym w K.: 12.01.2011 r. - 25 stycznia 2014 r. ;

/ informacja o pobytach i orzeczeniach z dnia 09 maja 2013 r. na podstawie danych zgromadzonych w systemie informatycznym Centralna Baza Danych Osób Pozbawionych Wolności (...), informacja o pobytach, k.472-474, notatka, k.868/ /

W Zakładzie Karnym w M. cele mieszkalne, w których przebywał powód wyposażone były w sprzęt kwaterunkowy, zapewniały skazanemu osobne miejsce do spania, spożywania posiłków, utrzymywania higieny. W trakcie pobytu M. Ł. w tym zakładzie faktyczne zaludnienie przy zachowaniu 3m² na jednego osadzonego wynosiło od 96,56 % do 126,34% pojemności faktycznej Zakładu, przy czym na podstawie art. 248 § 1 k.k.w. w szczególnie uzasadnionych wypadkach dyrektor zakładu karnego, zawiadamiając sędziego penitencjarnego, mógł umieścić osadzonych, na czas określony, w warunkach, których powierzchnia celi na jedną osobę wynosiła mniej niż 3 m². Zakład nie dysponuje danymi dotyczącymi umieszczenia powoda w przeludnionej celi.

/pismo pozwanego, k.433-456, zarządzenie Dyrektora ZK w M. nr (...) z dnia 27.04.2006 r., k. 475, nr (...) z dnia 01.07.2006 r.,k.476, nr (...) z dnia 30.09.2006r.,k.477, nr 21/2006z dnia 29.12.2006 r.,k.478, nr (...) z dnia 29.03.2007 r.,k.479, nr (...) z dnia 30.03.2007 r.,k.480, nr (...) z dnia 29.06.2007r.,k.481/

Zakład Karny w M. to jednostka penitencjarna typu półotwartego, z wydzielonym oddziałem typu otwartego dla mężczyzn recydywistów penitencjarnych o powierzchni 2,53 ha. Cele mieszkalne otwiera się w porze dziennej, umożliwiając swobodne poruszanie się osadzonych pomiędzy oddziałami mieszkalnymi od A do E, korzystanie z łaźni, fryzjerni, świetlicy, biblioteki, placu spacerowego z boiskiem do siatkówki, piłki koszykowej, plenerowej gry w szachy/warcaby oraz gry w krykieta.

Cele w Zakładzie wyposażono w łóżka koszarowe wraz z wkładami, stół duży, stół mały, taborety, szafki i szafę ubraniową. Każdy z osadzonych posiadał w celi własne łóżko, zaopatrzone w materac oraz odpowiednią bieliznę pościelową i koc. Temperatura w celach wynosiła nie mniej niż 20°C. W zależności od pory roku, temperatura w celi jest regulowana poprzez otwieranie okien i wietrzenie cel. Każda cela mieszkalna wyposażona jest w kratkę wentylacyjną, zapewniającą wentylację pomieszczenia, każde okno posiada możliwość rozszczelnienia, uchylecia oraz otwarcia. Wentylacja grawitacyjna była sprawna, co potwierdzają protokoły z przeglądów okresowych przewodów kominowych wentylacyjnych budynków mieszkalnych.

/pismo pozwanego, k.433-456, protokoły z okresowej kontroli przewodów kominowych, k.482-489 /

Łazienki oraz węzeł sanitarny były dostępne dla osadzonych (w tym powoda) całą dobę, powód miał zapewniony dostęp do bieżącej zimnej i ciepłej wody. Kąpiele osadzonych odbywały się zgodnie z regulaminem porządku wewnętrznego, w związku z czym osadzeni korzystali co najmniej raz w tygodniu z ciepłej kąpeli. Co więcej - ciepła woda była dostarczana do pawilonów mieszkalnych codziennie, po apelu wieczornym i wówczas każdy osadzony, także powód, mógł w łazience pawilonu mieszkalnego skorzystać z dodatkowej kąpeli w specjalnym brodziku.

Zakład Karny w M. to jednostka typu półotwartego, w związku z czym węzeł sanitarny znajduje się poza celami mieszkalnymi. Oddziały od A do C posiadają odrębne węzły sanitarne, składające się z umywalni umieszczonej w jednym pomieszczeniu oraz położonej w pomieszczeniu obok ubikacji. Ubikacja zapewnia pełną intymność, składa się z 4 kabin, oddzielonych od siebie ścianami, każda kabina posiada odrębne wejście zamykane od wewnątrz przez korzystającego z ubikacji. Oddział (...) posiada wyodrębnioną ubikację, która zapewnia pełną intymność, składa się z 2 kabin, oddzielonych od siebie ścianami, każda kabina posiada odrębne wejście.

W Zakładzie Karnym w M. funkcjonowało też ambulatorium z izbą chorych, gdzie w okresie objętym pozwem zatrudnieni byli lekarze interniści oraz stomatolog, dwie pielęgniarki zapewniające osadzonym stałą opiekę pielęgniarską, a w przypadkach uzasadnionych osadzeni kierowani byli do specjalistycznych poradni lekarskich.

/pismo pozwanego, k.433-456, okoliczności niezaprzeczone przez powoda/

W Zakładzie Karnym w P. powód przebywał w okresie 05.07.2007 r. - 08.05.2008 r. w pawilonie A, oddział (...) o powierzchni. 16,05 m² (cela 5-cio osobowa).

W trakcie pobytu powoda w tym ZK faktyczne zaludnienie wynosiło od 102,42% do 127,05% pojemności Zakładu. Dyrektor zakładu karnego, zawiadamiając sędziego penitencjarnego, mógł umieścić osadzonych, na czas określony, w warunkach, których powierzchnia celi na jedną osobę wynosiła mniej niż 3 m². Zakład nie dysponuje danymi dotyczącymi umieszczenia powoda w przeludnionej celi. Do powierzchni cel nie jest wliczona powierzchnia wnęk okiennych oraz kącików sanitarnych.

/Decyzja Dyrektora ZK w P. Nr (...) z dnia 16.10.2006 r., k. 490, Decyzja Nr (...) z dnia 16.07.2007r, k.491, Zarządzenie Nr (...) z dnia 16.01.2008r., k.492, nr 75/08, z dnia 16.04.2008 r., k.493/

W ewidencji Zakładu Karnego w P. nie odnotowano, aby powód w czasie swojego pobytu w zakładzie pozwanego składał jakieś skargi w związku z warunkami, w jakich odbywał karę.

Cele mieszkalne w ZK w P. wyposażone były w podstawowy sprzęt kwaterunkowy, tj. w łóżka koszarowe wraz z wkładami, stół duży, stół mały, taborety, szafki i szafę ubraniową. Każdy z osadzonych posiadał w celi własne łóżko, zaopatrzone w materac oraz odpowiednią bieliznę pościelową i koc. W celach mieszkalnych zapewniano odpowiednią do pory roku temperaturę (ok. 20°C). W zależności od pory roku, temperatura w celi podlegała regulacji poprzez zamontowane przy grzejnikach termostaty oraz wyposażenie cel mieszkalnych w kratkę wentylacyjną, zapewniającą wentylację pomieszczenia lub w sezonie grzewczym poprzez dostarczanie ciepła z zakładowej kotłowni do grzejników centralnego ogrzewania. Ponadto każde okno w celi mieszkalnej posiadało możliwość rozszczelnienia, uchylecia oraz otwarcia. W pozwanym zakładzie dokonywane były każdego roku kalendarzowego przeglądy okresowe wentylacji, a wentylacja grawitacyjna była sprawna.

/protokół z okresowej kontroli przewodów kominowych, k.494,495, protokół z okresowej kontroli sanitarnej, k.496-502/

Kąpiele osadzonych odbywały się w łaźni, gdzie korzystali co najmniej raz w tygodniu z ciepłej kąpiele. Ciepła woda była dostarczana codziennie do cel mieszkalnych. Węzły sanitarne znajdowały się w każdej celi mieszkalnej. Ubikacja zapewniała pełną intymność, gdyż składała się z kabiny oddzielonej od celi ścianami, z odrębnym wejściem.

/pismo pozwanego, k.433-456, okoliczności niezaprzeczone przez powoda/

W Zakładzie Karnym w C. powód przebywał w okresie od 08.05.2008 do 17.05.2008. W tym czasie były wydawane zarządzenia wewnętrzne w sprawie czasowego umieszczenia osadzonych w warunkach, w których powierzchnia w celi mieszkalnej na jedną osobę wynosi mniej niż 3 m². O fakcie umieszczenia, powiadamiano sędziego penitencjarnego. Zakład nie dysponuje danymi dotyczącymi umieszczenia powoda w przeludnionej celi.

/pismo Dyrektora Zakładu Karnego w C. z dnia 10 grudnia 2007r. kierowane do Sądu Okręgowego w L. informujące o przeludnieniu jednostki, k.503, zarządzenie Dyrektora Zakładu Karnego Nr (...) z dnia 10 grudnia 2007 r., k.504-507 /

Wieloosobowe cele mieszkalne w Zakładzie Karnym w C. posiadały wydzielone kąciki sanitarne, w pełni obudowane materiałem nieprześwitującym; zapewniały osobom z nich korzystającym, niezbędną intymność przy załatwianiu potrzeb fizjologicznych. Wszystkie cele mieszkalne wyposażone były w odpowiednie urządzenia sanitarne (umywalka, WC) oraz posiadały instalację wodno-kanalizacyjną z dostępem do zimnej wody. Powód korzystał, co najmniej raz w tygodniu, z ciepłej kąpiele; otrzymywał środki higieny zgodnie z obowiązującymi przepisami – jak wszyscy osadzeni. Środki higieny dla osób osadzonych wydawano raz w miesiącu: mydło toaletowe 100 g, nożyk do golenia, proszek do prania 200 g, papier toaletowy 1 rolka, krem do golenia, pasta oraz szczoteczkę do zębów - w razie zgłoszenia zapotrzebowania.

Cele mieszkalne Zakładu Karnego w C. wyposażone były w wentylację grawitacyjną, która była drożna i funkcjonowała prawidłowo. Ponadto każda cela posiadała otwierane okno. W porze dziennej cele mieszkalne posiadają stały dopływ światła naturalnego poprzez otwory okienne. Natomiast w porze nocnej, oświetlenie celi było zapewniane światłem sztucznym, przy użyciu lamp jarzeniowych. Natężenie oświetlenia odpowiadało normom przewidzianym dla pomieszczeń dla osób przebywających na stałe.

Wszystkie potrawy wydawane osadzonym były przygotowywane na podstawie zatwierdzonych przez dyrektora zakładu karnego receptur, z uwzględnieniem odpowiedniej gramatury, kaloryczności oraz procentowej zawartości składników odżywczych. Ilość i jakość wydawanych posiłków była każdorazowo kontrolowana przez lekarza lub upoważnioną osobę. Posiłki gorące wydawane były z kuchni do oddziałów mieszkalnych w termosach, co zapewniało utrzymanie właściwej temperatury. Wszystkie posiłki, wydawane osadzonym, przygotowywane były z produktów o zachowanych terminach przydatności do spożycia, osadzeni spożywali posiłki w celach mieszkalnych.

/notatka służbowa Kierownika Działu Kwatermistrzowskiego z dnia 15 maja 2013 r., k.508-509/

Powód w trakcie pobytu w Zakładzie Karnym miał możliwość korzystania z różnych form zajęć kulturalno-oświatowych zarówno w celach mieszkalnych jak i w innych miejscach poza oddziałem, włącznie z organizowanymi indywidualnymi spotkaniami z przedstawicielami (...) instytucji zajmujących się aktywizacją zawodową osadzonych, kuratorami, ciekawymi ludźmi, a także posług religijnych i stowarzyszeń abstynenckich.

/notatka służbowa Kierownika Działu Penitencjarnego z dnia 17 maja 2013 r., k.510/

W trakcie pobytu w tutejszej jednostce penitencjarnej, powód nie składał żadnych skarg na funkcjonowanie tutejszego zakładu karnego.

/notatka służbowa insp. ds. organizacyjno-prawnych z dnia 15 maja 2013 r., k.511 /

Zakład Karny w C. zapewniał osadzonym fachową, bezpłatną opiekę medyczną. W razie konieczności udzielane były również na miejscu porady specjalistyczne przez zatrudnionych w Zakładzie Karnym lekarzy specjalistów. Każdy osadzony, w razie potrzeby, otrzymywał stosowne leczenie. Powód podczas pobytu w Zakładzie Karnym w C. był objęty systematyczną fachową opieką lekarską. Każdorazowo otrzymywał stosowne leczenie adekwatne do stanu jego zdrowia i zgłaszanych dolegliwości.

/notatka służbowa Kierownika Zakładu Opieki Zdrowotnej Zakładu Karnego w C. z dnia 17 maja 2013 r., k.512/

W Zakładzie Karnym W. (...) M. Ł. przebywał w okresie 27.05.2009 r. - 08.07.2009 r. Powód przebywał okresowo w przeludnionych celach łącznie 35 dni, w okresach:

-28.05.2009 - 19.06.2009 r. - cela (...) przeznaczona wg normy dla 5 osadzonych (23 dni)

-19.06.2009-26.06.2009 r. - cela (...) przeznaczona wg normy dla 5 osadzonych (8 dni)

-05.07.2009 - 08.07.2009 r. - cela (...) przeznaczona wg normy dla 5 osadzonych (4 dni)

Informacja o zakwaterowaniu w celach, w których przekroczony zostały normy przeludnienia została przekazana do Przewodniczącego Wydziału VIII Penitencjarnego Sądu Okręgowego dla W. (...).

/zawiadomienie Przewodniczącego Wydziału Penitencjarnego o przeludnieniu, k. 513-515, okoliczności przyznane przez pozwanego/

Wszystkie cele, w których przebywał powód, posiadały zabudowany węzeł sanitarny z zapewnieniem niezbędnej wentylacji grawitacyjnej, były wyposażone w urządzenia sanitarne z bieżącą wodą. Do powierzchni cel nie jest wliczana powierzchnia kąpoków sanitarnych oraz wnęk podokiennych.

/notatka służbowa Kierownika Działu Kwatermistrzowskiego z dnia 13 maja 2013 r., k.516, protokoły z kontroli przewodów kominowych, (...),554-555/

W Zakładzie Karnym w Z. powód przebywał w następujących celach:

- 06.08.2009 r. do 24.08.2009r. cela nr(...)o powierzchni 20,60 m²,
- 24.08.2009 r. do 31.08.2009 r. cela nr (...) o powierzchni 6,05 m²,
- 31.08.2009 r. do 03.09.2009 r. cela nr (...) o powierzchni 21,06 m²,
- 03.09.2009 r. do 08.09.2009 r. cela nr(...)o powierzchni 6,41 m²,
- 08.09.2009 r. do 30.10.2009 r. cela nr (...) o powierzchni 6,06 m²,
- 19.11.2009 r. do 24.12.2009 r. cela nr (...) o powierzchni 21,25 m²,
- 24.12.2009 r. do 28.12.2009 r. cela nr (...) o powierzchni 21,77 m²,
- 28.12.2009 r. do 08.02.2010 r. cela nr (...) o powierzchni 6,50 m²,
- 08.02.2010 r. do 22.03.2010 r. cela nr (...) o powierzchni 6,08 m²,
- 22.03.2010 r. do 11.06.2010 r. cela nr (...) o powierzchni 21,03 m²,
- 11.06.2010 r. do 28.06.2010 r cela nr (...) o powierzchni 6,01 m²,
- 28.06,2010 r. do 09.07.2010 r. cela nr (...) o powierzchni 6,10 m²,
- 09.07.2010 r. do 02.09.2010 r. cela nr (...) o powierzchni 21,03 m²,
- 15.09.2010 r. do 16.09.2010 r. cela nr (...) o powierzchni 18,09 m²,
- 02.09.2010 r. do 15.09.2010 r. cela nr (...) o powierzchni 21,31 m².

Administracja Zakładu Karnego nie dysponuje informacjami na temat liczby osób współosadzonych z powodem w całym powyższym okresie.

Do powierzchni pomieszczeń mieszkalnych nie wlicza się wnęk okiennych i grzejnikowych, a także powierzchni znajdujących się poza kratami wewnętrznymi oraz wydzielonych kąteków sanitarnych.

/pisma informujące Sędziego Penitencjarnego, k. 517, 525,533, 541,551, zarządzenia Dyrektora Zakładu Karnego w Z. w sprawie umieszczenia osadzonych w warunkach, w których powierzchnia w celi na jedną osobę wynosi mniej niż 3 m², k. 518-524,526-532,534-540,542-548 /

Dyrektor Zakładu Karnego w Z. zwiększał w razie konieczności liczbę łóżek w wieloosobowych celach zarządzając o umieszczeniu osadzonych w warunkach, w których powierzchnia w celi na jedną osobę wynosiła mniej niż 3 m², o czym informował Sędziego Penitencjarnego.

W okresie od 06.12.2009 r. do 28.12.2009 r., tj. przez 23 dni, M. Ł. przebywał w warunkach niezapewniających 3 m² na podstawie decyzji Dyrektora Zakładu Karnego w Z..

/decyzje Dyrektora Zakładu Karnego w Z. wraz ze zgodą Sędziego Penitencjarnego, k.549,550,551/

Przez znaczą część pobytu w Zakładzie Karnym w Z. powód umieszczany był w celach dwuosobowych, gdzie nie tworzono nigdy dodatkowych miejsc zakwaterowania dla osadzonych.

/okoliczności niezaprzeczone przez powoda, zarządzenia Dyrektora Zakładu Karnego w Z. w sprawie umieszczenia osadzonych w warunkach, w których powierzchnia w celi na jedną osobę wynosi mniej niż 3 m², k. 518-524,526-532,534-540,542-548/.

Zakład Karny dysponował pomieszczeniem do izolowania chorych na choroby zakaźne oraz izbą chorych dla osadzonych potrzebujących wzmożonego nadzoru medycznego. W trakcie pobytu powoda w Zakładzie, nie było potrzeb jego izolowania. W trakcie swego pobytu powód z opieki medycznej korzystał dziewięciokrotnie i za każdym razem otrzymał stosowną pomoc.

/notatka służbowa Kierownika Ambulatorium ZK w Z., k.556/

W Areszcie Śledczym w L. powód przebywał w następujących celach:

- w okresie:30.10.2009 r. - 4.11.2009 r. celi (...) (4 osobowa, pow.12,28 m²).

- w okresie 6.09.2010-23.09.2010r. celi (...) (5 osobowa, pow. 17,59m²).

Do powierzchni celi mieszkalnej nie wlicza się wnęki okiennej i grzejnikowej, a także powierzchni znajdującej się poza kratami wewnętrznymi oraz zajmowanej przez kącik sanitarny. Pojemność pomieszczenia ustala się dzieląc powierzchnię danego pomieszczenia przez normę powierzchni mieszkalnej.

Przeludnienie w celi mieszkalnej nr (...) w oddziale nr (...), w której przebywał powód, występowało w okresie 30.10.2009 r.- 4.11.2009 r. (tj. przez 5 dni); w tej 4-osobowej celi osadzonych było wtedy 5 osób (2,456 m²/osobę). Dyrektor Aresztu Śledczego w L. w okresie pobytu powoda w tutejszej jednostce penitencjarnej wydał tylko jedno dotyczące powoda zarządzenie nr (...) z dnia 28.10.2009 r. w sprawie umieszczenia osadzonych w warunkach, w których powierzchnia mieszkalna wynosi mniej niż 3m²/osobę, o czym został poinformowany również sędzia sądu penitencjarnego.

/zarządzenie Dyrektora Aresztu Śledczego w L. Nr (...), k.557-563, pismo do Sądu Okręgowego VI Wydziału Penitencjarny w L. z dnia 28 października 2009 r., k.564/

Cele mieszkalne, w których przebywał powód, były wyposażone w sprzęt kwaterunkowy, który w miarę potrzeb był remontowany lub wymieniany na nowy. Każdy osadzony w Areszcie Śledczym w L. posiadał własne łóżko oraz miejsce do spożywania posiłków przy stole. W Areszcie Śledczym nie dochodziło do sytuacji, aby w celach nie było wystarczającej ilości łóżek i osadzeni byliby zmuszeni spać na podłodze na materacach. W sytuacjach związanych z przeludnieniem jednostka zakupywała dodatkowe łóżka polowe, które były dostawiane w celach.

Wszystkie cele wieloosobowe znajdujące się w Areszcie Śledczym w L. posiadały w pełni zabudowany kącik sanitarny zapewniający pełną intymność, do którego mieli dostęp wszyscy osadzeni z danej celi. Kąciki sanitarne zabudowane były pełnymi ścianami wykonanymi z cegły lub belitu i wyposażone były w pełne drzwi. W skład kącika sanitarnego wchodziła umywalka oraz WC. Każdy osadzony przebywający w celi miał dostęp do toalety, jak również do zimnej wody. Osadzeni mieli możliwość podgrzania wody we własnym zakresie. Osadzeni korzystali też z ciepłej kąpieli raz w tygodniu.

Temperatury w celach mieszkalnych wynosiły minimum 20°C.

W przypadku drobnych awarii naprawy wykonywane były bez zbędnej zwłoki. Cele mieszkalne posiadały otwierane okno. W każdej celi działała wentylacja grawitacyjna. Oświetlenie cel było prawidłowe.

/notatka służbowa zastępcy Kierownika Działu Kwatermistrzowskiego z dnia 16 maja 2013 r., k.565-567/

W Areszcie Śledczym w P. powód przebywał w celi nr (...) (13-osobowa, pow.44,34m²).

W Areszcie Śledczym wszystkie cele mieszkalne posiadały wyodrębniony zabudowany kącik sanitarny (WC, umywalka oraz prysznic).

W budynkach zakwaterowania powoda występowała wentylacja naturalna. Dokonywane były okresowe kontrole polegające na sprawdzeniu stanu technicznej sprawności urządzeń kominowych i podłączeń wentylacyjnych.

Środki higieny dla osadzonych wydawane były w pierwszy dzień każdego miesiąca.

Wyżywienie w Areszcie Śledczym realizowane było w formie trzech gotowych posiłków, w tym co najmniej jednego gorącego posiłku. Osadzeni w Areszcie Śledczym mieli zapewniony dostęp do zajęć kulturalno-oświatowych i sportowych; dostępne były również świetlice.

/notatka służbowa zastępcy Kierownika Działu Kwatermistrzowskiego z dnia 15 maja 2013 r. , k. 568/

Podczas pobytu w ww. jednostce powód przebywał wyłącznie w celi, w której powierzchnia przypadająca na jednego osadzonego przekraczała 3 m².

/okoliczności niezaprzeczona przez powoda/

W Areszcie Śledczym w R. powód przebywał w celi nr (...) (3-osobowa, pow. 9,01 m²).

W skład wyposażenia celi mieszkalnej wchodziło: łóżko dla każdego osadzonego, odpowiednia do liczby skazanych ilość stołów, szafek, taboretów. Występujące w celach mieszkalnych łóżka piętrowe wyposażono w drabinki. Sprzęt kwaterunkowy znajdujący się w celach mieszkalnych był w dobrym stanie technicznym, wszelkie uszkodzenia były niezwłocznie usuwane w miarę posiadanych środków finansowych.

Do powierzchni pomieszczenia mieszkalnego nie wlicza się wnęk okiennych i grzejnikowych, a także powierzchni znajdującej się poza kratami wewnętrznymi oraz zajmowanej przez urządzenia grzewcze i wydzielone kąciki sanitarne.

Wentylacja grawitacyjna w celach mieszkalnych, świetlicach oraz w pozostałych pomieszczeniach, w których przebywali osadzeni była prawidłowa, została zaprojektowana i wykonana zgodnie z prawem budowlanym. Sprawność wentylacji była kontrolowana corocznie przez służby kominiarskie we wszystkich pomieszczeniach i nie stwierdzono nieprawidłowości w tym zakresie.

Kąciki sanitarne w celach wieloosobowych zabudowano ścianką z cegły do pełnej wysokości sufitu. Wejście do kącików wykonane było ze szczelnych drzwi przesuwanych. W kącicach sanitarnych budynku aresztu śledczego znajdowały się: WC, umywalka i prysznic z brodzikiem i zasłonką. Taki kącik sanitarny znajdował się też w celi, w której przebywał powód.

Okna otwierały się do wewnątrz cel mieszkalnych. Kraty w oknach nie wpływały na dostęp światła dziennego do celi mieszkalnej.

Podczas pobytu w ww. jednostce powód przebywał wyłącznie w celach w których powierzchnia przypadająca na jednego osadzonego przekraczała 3 m².

/pismo pozwanego, k.433-456, okoliczności niezaprzeczone przez powoda/

W Areszcie Śledczym W. (...) powód przebywał w następujących celach:

-w okresie 30.09-19.11.2010r., paw. (...) pow. 22,75 m², 6 osobowa, w celi przebywało 6 osadzonych,

- w okresie 22.11.2010-04.01.2011r., paw. (...) pow. 22,75 m², 6 osobowa, w celi przebywało 6 osadzonych,
- w okresie 19-22.11.2010 r., paw. (...) pow. 22,75 m², 6 osobowa, w celi przebywało 5 osadzonych,
- w okresie 04.01.2011-12.01.2011r. paw (...)" . 11 pow. 9,51 m², 3 osobowa, w celi przebywało 3 osadzonych.

W pawilonach (...), (...)cele mieszkalne posiadały kąpiki sanitarne oddzielone od pomieszczenia mieszkalnego ścianą murowaną z drzwiami przesuwными. Cele zaopatrzone w oświetlenie sztuczne, kąpiki sanitarne - w dodatkowe oświetlenie. Temperatura w pomieszczeniach mieszkalnych dla osadzonych była utrzymywana zgodnie z rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. dotyczącego warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie.

Cele posiadały sprawną wentylację, sprawdzaną co roku, ponadto wszystkie cele mogły być wietrzone poprzez otwieranie lub uchylanie okien.

Cele wyposażono w sprzęt kwaterunkowy zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2003r w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych.

/notatka służbowa technika Działu Kwatermistrzowskiego z dnia 15 maja 2013 r. na okoliczność warunków mieszkalnych w jednostce penitencjarnej,k.569, notatka służbowa pracownika Aresztu Śledczego W. (...) z dnia 15 maja 2013 r, k.570/

Podczas pobytu w ww. jednostce powód przebywał wyłącznie w celach w których powierzchnia przypadająca na jednego osadzonego przekraczała 3 m².

/pismo pozwanego, k.433-456, okoliczności niezaprzeczone przez powoda/

W Zakładzie Karnym w K. powód przebywał w następujących celach:

- w okresie 12.01.2011 - 24.01.2011 oddział (...) (14-osobowa, pow.53,22 m²),
- w okresie 24. (...) - 04.04.2011 oddział (...) (5-osobowa, pow. 16,40m²),
- w okresie 04.04.2011 - 29.07.2011 oddział (...) (3-osobowa, pow.10,60 m²),
- w okresie 29.07.2011 - 02.08.2011 oddział (...) (3-osobowa, pow.14,16 m²),
- w okresie 02.08.2011 -26.09.2011 oddział (...) (3-osobowa, pow.10,60 m²),
- w okresie 26.09.2011 do opuszczenia zakładu - oddział (...) (5-osobowa, pow.16,40 m²).

Podczas pobytu w ww. jednostce powód przebywał wyłącznie w celach w których powierzchnia przypadająca na jednego osadzonego przekraczała 3 m .

/pismo z dn. 14 maja 2013 r., k.581/

Do powierzchni cel nie wlicza się wnęki okiennej i grzejnikowej, a także wydzielonych kąpików sanitarnych.

W celi mieszkalnej nr (...) w pawilonie(...) kącik sanitarny był zabudowany parawanem wykonanym ze stelażu z kątownika metalowego, wypełnionego płytą pilśniową. Między sufitem a zabudową występował prześwit około 90 cm. Wejście do kąpika przysłaniała zasłonka materiałowa.

W celi nr (...) w pawilonie (...) kącik sanitarny był murowany od podłogi do sufitu, posiadał drzwi płytowe przesuwane. Kąciki wyposażono w umywalkę i WC oraz w bieżącą zimną wodę dostarczaną bez przerwy. Powód miał też zapewnioną ciepłą kąpiel raz w tygodniu.

/notatka służbowa p.o. Kierownika Działu Kwatermistrzowskiego z dnia 20 maja 2013 r., k.571, notatka służbowa Inspektora Działu Kwatermistrzowskiego z dnia 14 maja 2013 r., k.572/

Cele mieszkalne wyposażone były w przewód wentylacyjny, który raz w roku był poddawany przeglądowi. Skazani dodatkowo mogli przewietrzać celę poprzez swobodne otwarcie okna. W okresie grzewczym temperatury w celach mieszkalnych były monitorowane. Grzejniki w celach były sprawne, ewentualne usterki były na bieżąco usuwane; ogrzewanie było włączone całą dobę.

/protokoły z okresowej kontroli przewodów kominowych, k.573, 574, 575, 576, 577/

Wszelkie usterki dotyczące wypaczonych okien, uszkodzonych zamków okiennych, zawiasów, przytrzymywaczy, a także wymiany wybitych szyb, usuwano na bieżąco po otrzymaniu zgłoszenia. Z uwagi na występujące nieszczelności w oknach w porze zimowej wydawano ścinki koców do ich uszczelniania.

W trakcie badania przy przyjęciu do tutejszej jednostki ustalono, że powód choruje na ZZA, epilepsję poalkoholową, był po urazie głowy w 2009 r., a w 2008 r. przeżył złamanie kości nosa, krwiak pourazowy gardła i krtani. Powód miał również stwierdzoną osobowość nieprawidłową. W trakcie pobytu powód zgłaszał się do lekarza systematycznie z różnymi dolegliwościami, głównie z powodu okresowej zgagi, przeziębienia oraz dolegliwości bólowych kręgosłupa L-S. Każdorazowo otrzymywał stosowne leki zgodnie ze zgłaszanymi dolegliwościami. Powód był również kilkakrotnie konsultowany przez lekarza psychiatrę. Powód każdorazowo miał zlecone stosowanie określonych leków.

W dniu 29.07.2011 r. w pawilonie (...), gdzie przebywał powód stwierdzono u skazanych świerzb. Natychmiast wdrożono procedurę postępowania w przypadku stwierdzenia świerzbu wśród skazanych. Osadzonych, w tym powoda, skierowano do izolatki w celu wykąpania i przebrania w czystą odzież, osadzonym przekazano stosowane leki. Po zakończonym leczeniu i uzyskaniu poprawy stanu zdrowia powód został wypisany z Izby Chorych i powrócił na pawilon mieszkalny.

Powód w zakładzie karnym miał zapewnioną odpowiednią opiekę medyczną, był leczony zgodnie ze zgłaszanymi dolegliwościami i według sztuki medycznej. Podczas wizyt lekarskich nie mówił nic o warunkach bytowych, nie skarżył się na brak opieki zdrowotnej.

/wyjaśnienie Kierownika Zakładu Opieki Zdrowotnej Zakładu Karnego w K. z dnia 14 maja 2013 r. k.578, Zeznania świadka T. S., protokół rozprawy z dnia 17 września 2013 r., k.753, Zeznania świadka E. B., protokół rozprawy z dnia 17 września 2013 r., k.752-753v./

W trakcie ustalania jadłospisu uwzględniano w jednostce składniki odżywcze posiłku tzn.: węglowodany, tłuszcze, białko, kaloryczność, urozmaicenie posiłków oraz możliwości techniczne i organizacyjne kuchni. Wszystkie przygotowane posiłki przed opuszczeniem kuchni były szczegółowo kontrolowane odnośnie jakości przyrządzenia, wagi, porcji, temperatury, strawy, smakowitości posiłku oraz zgodności posiłku z jadłospisem. Dopuszczenie posiłku do wydania z kuchni na poszczególne oddziały mieszkalne, polegało na wydaniu w jadłospisie zgody do wydania, przez dowódcę zmiany (śniadanie, kolacja) oraz lekarza (obiad). Wydana opinia na temat potrawy oraz zatwierdzenie jej do spożycia dla każdej normy żywnościowej na określony dzień sporządzenia posiłku, następowały tuż przed wydaniem posiłków – racji żywnościowych z kuchni na poszczególne oddziały mieszkalne. Osoby kontrolujące wydawane posiłki z kuchni nie stwierdziły faktu „złego wyżywienia” lub pogorszenia się go jakościowo.

/pismo inspektora ZK w K. z dnia 15 maja 2013 r. ,k.579-580/

Osoby pozbawione wolności zaopatrywano w środki higieny zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2003 r. w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w ZK i AS (środki te wydawano raz w miesiącu).

/pismo pozwanego, k.433-456, okoliczności niezaprzeczone przez powoda, zeznania świadka T. S., protokół rozprawy z dnia 17 września 2013 r., k.753/

Kącik sanitarny był oddzielony niezabudowaną do sufitu ścianką. Bibliotekarze przynosili książki na korytarz i osadzeni mogli wybrać sobie książkę. Na świetlicy można było grać w tenisa stołowego; było również boisko do piłki siatkowej.

/zeznania D. B., protokół rozprawy z dnia 11 maja 2011 r., k. 222/

W czasie osadzenia w Zakładzie Karnym w S. tj. w okresie od 08 lipca 2009 r. do 04 sierpnia 2009 r. powód przebywał w celach mieszkalnych:

-nr (...) w okresie od przetransportowania do dnia 16 lipca 2009 r. Cella posiadała powierzchnię 22,24 m² i przeznaczona była dla 7 osadzonych (powierzchnia przypadająca na jednego osadzonego w okresie zakwaterowania w niej powoda wynosiła od 3,18 m² do 7,41 m²,

-nr (...) w okresie od dnia 16 lipca 2009 r. do dnia 04 sierpnia 2009 r. Była to cela mieszkalna o powierzchni: 16,00 m², przeznaczona dla 5 osadzonych (powierzchnia przypadająca na jednego osadzonego w okresie zakwaterowania w niej powoda wynosiła 2,67 m² w okresie przeludnienia albo 3,20 m² w okresie braku przeludnienia. Okresy przeludnienia w tej celi występowały łącznie przez 16 dni, w następujących dniach:

od 16 lipca 2009 r. do 19 lipca 2009 r. (4 dni),

od 21 lipca 2009 r. do 27 lipca 2009 r. (7 dni),

i od 31 lipca 2009 r. do 04 sierpnia 2009 r. (5 dni).

W każdej z przywołanych cel mieszkalnych był kącik sanitarny. Powierzchnia kącików sanitarnych, wnęk podokiennych i wnęki grzejnikowej, powierzchni poza kratami wewnętrznymi celi oraz zajmowanej przez urządzenia grzewcze - nie wlicza się do powierzchni celi mieszkalnej.

/okoliczności przyznane przez pozwanego, notatka służbowa kierownika Działu Kwatermistrzowskiego z dnia 24 maja 2013 rk.603/

Dyrektor Zakładu Karnego w S. w związku z występowaniem zjawiska przeludnienia informował sędziego penitencjarnego o takim stanie.

/Pismo zastępcy Dyrektora Zakładu Karnego w S. z dnia 29 maja 2009 r. oraz 4 sierpnia 2009 r., kierowane do Sądu Okręgowego w Gdańsku informujące o przeludnieniu jednostki 605-606/

Powód miał warunki i środki umożliwiające utrzymywanie higieny osobistej jak i czystości w celi. Do tych celów osadzeni, w tym i powód, wyposażeni byli w środki higieny. Powód w czasie zakwaterowania w każdej z wymienionych cel mieszkalnych miał dostęp do światła zarówno naturalnego jak i sztucznego.

W celach zajmowanych przez powoda zapewniano sprawną wentylację. Wentylacja grawitacyjna podlega okresowym kontrolom wykonywanej przez poza więzienny zakład kominarski.

/protokoły z okresowej kontroli przewodów kominowych, k.607-616/

Powód nie zgłaszał funkcjonariuszom żadnych uwag dotyczących warunków odbywania kary. Do cel zajmowanych przez powoda doprowadzona była instalacja z wodą bieżącą zimną. Nadto osadzeni mogli korzystać z czajników elektrycznych czy grzałek do gotowania wody. Osadzeni po przybyciu do jednostki penitencjarnej pobierali należne wyposażenie osobiście, a opuszczając taką jednostkę zdawali wyposażenie w magazynie, mając jednocześnie prawo wymiany wyposażenia w przypadku zużycia.

/notatka służbowa pracownika Działu Penitencjarnego z dnia 24 maja 2013 r. k.617/

Cele mieszkalne w tym zajmowane przez powoda spełniały warunki techniczne do ich użytkowania. Powłoki malarskie ścian czy sufitów nosiły widoczne ślady użytkowania, ale bez zagrzybień i zawilgoceń. Ewentualne zgłoszenia zawilgoceń były zawsze sprawdzane i w razie potrzeby stosowano środki mające na celu ich usunięcie.

/Sprawozdanie z wizytacji przeprowadzonej w jednostce przez sędziego penitencjarnego z dnia 24 listopada 2009 r, k.618/

Podejmowane leczenie w Zakładach karnych wobec powoda M. Ł. było prawidłowe i był on leczony zgodnie i z powodu zgłaszanych dolegliwości według sztuki medycznej bez jakiegokolwiek ograniczania leków.

/opinia biegłego sądowego S. N., k. 916-919/

Wszelkie skargi powoda na wahania nastroju mają swoje podłoże w Zespole Zależności Alkoholowej (ZZA). Warunki bytowe odbywania kary – w odniesieniu do wszystkich jednostek penitencjarnych nie wpłynęły na pogorszenie stanu psychicznego powoda. U powoda nie nastąpiły zmiany (pogorszenie) osobowości w związku z pobytem w zakładzie karnym. Przeciwnie: podczas pobytów powoda w zakładach karnych, ZZA uległ wyciszeniu ze względu na wymuszoną abstynencję, a zasadniczą przeszkodą w tworzeniu prawidłowych relacji społecznych u powoda są prezentowane przez niego zaburzenia osobowości, mające źródło w ZZA.

/opinia biegłego sądowego z zakresu psychiatrii M. B., k.943-955 wraz z opinią uzupełniającą, k. 979-981/

Powód również po zakończeniu kary pozbawienia wolności korzystał z pomocy psychologa oraz psychiatry.

/zeznania powoda, protokół rozprawy z dnia 25 czerwca 2014 r., k.879-881/

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o zgromadzone w aktach sprawy dokumenty powołane powyżej, w szczególności w oparciu o treść notatek sporządzonych przez funkcjonariuszy poszczególnych jednostek penitencjarnych oraz w oparciu o dokumentację medyczną powoda. Dokumenty te nie były kwestionowane przez żadną ze stron, zaś Sąd nie znalazł podstaw by czynić to z urzędu.

Sąd przeprowadził postępowanie dowodowe z zeznań świadków: E. B., T. S., R. G., P. P., jednak ocenił je jako nieprzydatne dla rozstrzygnięcia sprawy.

W szczególności, z uwagi na brak innych dowodów, Sąd nie dał wiary zeznaniom R. G., jakoby podczas pobytu powoda w ZK K. oryginalne ubrania powoda zostały mu zabrane do zniszczenia, po tym jak powód napisał skargę. Twierdzenia te pozostają gołosłowne i nie znalazły potwierdzenia w innych dowodach. Sąd nie dał wiary temu świadkowi również w zakresie, jakoby to E. S. zaraził powoda świerzmem. Z dokumentacji medycznej nie wynika bowiem przyczyna zarażenia.

Na okoliczność stanu zdrowia powoda, wpływu warunków bytowych na jego stan, Sąd przeprowadził również dowody z opinii biegłych lekarzy, które ocenił jako logiczne, spójne i rzetelne, stąd dał im wiarę w całości.

Sąd pominął pozostałe wnioski dowodowe, jako niemające już znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy, a zmierzające wyłącznie do przedłużenia postępowania.

Z uwagi na przedawnienie roszczeń powoda za okres trzech lat poprzedzających wniesienie pozwu, tj. do dnia 26 maja 2007 r., o czym będzie mowa w dalszej części uzasadnienia, Sąd nie prowadził postępowania dowodowego w zakresie szczegółowego ustalania stanu faktycznego za okres objęty przedawnieniem roszczeń.

Sąd zważył, co następuje:

W ocenie Sądu powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Zgodnie z treścią art. 23 k.c. dobra osobiste człowieka, w szczególności zdrowie, wolność i cześć - pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach. Z kolei stosownie do art. 24 § 1 k.c. ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne. W razie dokonanego naruszenia może on także żądać, ażeby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności, ażeby złożyła oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie. Na zasadach przewidzianych w kodeksie może on również żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny.

Zgodnie z art. 448 k.c. w razie naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub na jego żądanie zasądzić odpowiednią sumę pieniężną na wskazany przez niego cel społeczny, niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia. Jak słusznie wskazywał Sąd Apelacyjny we Wrocławiu w wyroku z dnia 24 lipca 2008 roku (I ACa 1150/06, OSAW 2008/4/110) w przypadku naruszenia dóbr osobistych bezprawnym działaniem sprawcy pokrzywdzonemu przede wszystkim przysługują środki o charakterze niemajątkowym przewidziane w art. 24 k.c., a w przypadku gdy działanie naruszydźcy jest także zawinione – środki o charakterze majątkowym, o których stanowi art. 448 k.c. Obydwa te roszczenia mają charakter samodzielny i pokrzywdzonemu przysługuje prawo ich wyboru, zaś sądowi pozostawiona jest ocena celowości przyznania ochrony w żądanej formie, jego adekwatności do rodzaju naruszonego dobra, a przede wszystkim rozmiaru doznanego krzywdy. Przy żądaniu przyznania odpowiedniej sumy tytułem zadośćuczynienia na rzecz pokrzywdzonego podstawowym kryterium oceny sądu winien być rozmiar ujemnych następstw w sferze psychicznej pokrzywdzonego, bowiem celem przyznania ochrony w formie majątkowej jest zrekompensowanie i złagodzenie doznanego krzywdy moralnej. Z tych też względów sąd jest zobowiązany ustalić zakres cierpień pokrzywdzonego, a przy ocenie tej przesłanki nie może abstrahować od wszystkich okoliczności towarzyszących powstaniu krzywdy. Znikomość ujemnych następstw może być podstawą oddalenia powództwa o przyznanie zadośćuczynienia na rzecz pokrzywdzonego.

Biorąc pod uwagę brzmienie powyższych przepisów, w pierwszej kolejności należało ustalić, czy w ogóle doszło do naruszenia dóbr osobistych powoda, a jeśli tak, to jakie dobra osobiste powoda zostały naruszone przez przedmiotowe jednostki penitencjarne, które reprezentuje pozwany jako organ nadrzędny. W tym kontekście warto podkreślić, że doktryna i judykatura stoją zgodnie na stanowisku, że przy ocenie zaistnienia naruszenia dobra osobistego należy posługiwać się kryteriami o charakterze obiektywnym, nie zaś kierować się jedynie subiektywnymi odczuciami osoby występującej o przyznanie ochrony. Przykładowo Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 26 października 2001 roku (V CKN 195/01, Lex nr 53107) stwierdził, że ocena, czy cześć człowieka została zagrożona bądź naruszona, musi być dokonana przy stosowaniu kryteriów o charakterze obiektywnym. Istotne jest bowiem nie subiektywne odczucie osoby żądającej ochrony prawnej, ale obiektywna reakcja opinii publicznej. Jak słusznie też zauważył Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 8 maja 2009 roku (sygn. akt VI ACa 1242/08), nie każdy przypadek dyskomfortu psychicznego, spowodowany bezprawnym zachowaniem się innej osoby, jest wystarczającą podstawą do poszukiwania ochrony sądowej dóbr osobistych, bowiem należy mieć na uwadze również zobiektywizowaną ocenę zewnętrzną. Konieczne jest także zachowanie proporcji oraz umiaru i nie można nadużywać instrumentów prawnych właściwych tej ochronie do przypadków drobnych, opierających się w głównej mierze na subiektywnych odczuciach zainteresowanego, gdyż taki sposób postępowania prowadziłby do deprecjonowania samego przedmiotu ochrony.

Przed przystąpieniem do oceny poszczególnych zarzutów podnoszonych przez powoda, dotyczących warunków panujących w Zakładach Karnych, w pierwszej kolejności wskazać należy, że za częściowo zasadny Sąd uznał

podniesiony przez pozwanego zarzut przedawnienia roszczenia, tj. za okres do dnia 26 maja 2010 r. (nie czerwca jak wskazywał pozwany) – z uwagi na upływ trzyletniego terminu od ewentualnego zdarzenia wyrządzającego szkodę. Jak wynika z art. 442¹ § 1 k.c. roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym ulega przedawnieniu z upływem lat trzech od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i osobie obowiązanej do jej naprawienia. Przyjmuje się w orzecznictwie, że wymieniony przepis obejmuje przedawnienie żądania zapłaty odpowiedniego zadośćuczynienia za krzywdę. Zgodnie z art. 120 § 1 i 2 k.c., bieg przedawnienia rozpoczyna się od dnia, w którym roszczenie stało się wymagalne, przy czym bieg przedawnienia roszczeń o zaniechanie rozpoczyna się od dnia, w którym ten, przeciwko komu roszczenie przysługuje, nie zastosował się do treści roszczenia. W niniejszej sprawie powód powoływał się na krzywdę, jakiej doznał w trakcie pobytu w wymienionych w pozwie jednostkach penitencjarnych, a zatem wymagalność roszczenia konkretyzowała się w kolejnych dniach pobytu w tych jednostkach. Biorąc pod uwagę fakt, że niniejszy pozew został złożony w dniu 26 maja 2013 r., roszczenia powoda uległy przedawnieniu za okres do dnia 26 maja 2010 r. W tym zakresie zarzut przedawnienia roszczeń jest zasadny.

Przechodząc do oceny twierdzeń powoda, dotyczących okresu nieprzedawnionego, wskazać należy, że zgodnie z treścią art. 6 k.c. oraz 232 k.p.c. ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z tego faktu wywodzi skutki prawne. Należy przy tym pamiętać, że twierdzenie istotnej dla sprawy okoliczności powinno być udowodnione przez stronę, która to twierdzenie zgłasza (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 listopada 2001 roku, I PKN 660/00). Zatem zgodnie z brzmieniem tych przepisów ciężar wykazania krzywdy, jaką w swojej ocenie doznał powód wskutek działań przedmiotowych jednostek penitencjarnych, spoczywał właśnie na M. Ł.. W ocenie Sądu w niniejszej sprawie powód temu obowiązkowi nie sprostał.

Powód uzasadniając swoje roszczenie podnosił, że podczas pobytu w wymienionych wyżej jednostkach penitencjarnych umieszczano go w przeludnionych, zawilgoconych i zagrzybionych celach o dramatycznym stanie technicznym, z nienależycie oddzielonymi kącikami sanitarnymi, które uniemożliwiały zachowanie intymności oraz brakiem odpowiedniego światła dziennego. Naruszenia swoich dóbr osobistych upatrywał również w niezapewnianiu mu dostatecznej ilości środków czystości, ograniczaniu dostępu do ciepłej wody. Powód zarzucał również jednostkom penitencjarnym brak profesjonalnej opieki lekarskiej oraz brak dostępu do zajęć kulturalno-oświatowych. Powyższe uchybienia po stronie jednostek penitencjarnych, w ocenie powoda, doprowadziły do naruszenia jego dóbr osobistych w postaci prawa do intymności oraz godności.

Sąd ustalił, że powód w pewnym niewielkim zakresie w ustalonym stanie faktycznym okresowo przebywał w celach przeludnionych, w ZK Z., L., S.. Przeludnienie nie występowało w P., R., W. (...), K.. Sąd uznał również, że nie występowało przeludnienie w jednostkach w C., P. i M.. Administracja tych jednostek nie dysponowała bowiem dokumentami pozwalającymi na ustalenie czy powód był umieszczany (a jeśli tak to w jakich okresach) w przeludnionych celach. Ciężar dowodu spoczywał tu na powodzie, gdyż z tego faktu wywodził on dla siebie korzystne skutki prawne. W takim stanie rzeczy stwierdzić trzeba, że M. Ł. temu obowiązkowi nie sprostał.

Przeludnienie dotyczy zatem tych jednostek penitencjarnych, które wskazał sam pozwany, i obejmuje łącznie 5 dni w warunkach przeludnienia przy metrażu 2,456 m² na osobę, 16 dni w warunkach 2,67 m² na osobę, oraz 58 dni w warunkach nieznanego nasilenia przeludnienia - jednak ustalenie to nastąpiło jedynie na skutek przyznania tej okoliczności przez pozwanego – pozwany zaś przyznał tę okoliczność tylko w takim zakresie, że było to nieznaczące i nie miało charakteru stałego ani dyskryminującego wobec powoda. Dlatego też Sąd uznał, że powód w warunkach nieznacznego niedochowania minimalnych norm powierzchniowych przebywał – na cały nieprzedawniony okres osadzenia objęty żądaniem pozwu – w sumie jedynie 21 dni, oraz 58 dni w warunkach nieznaczącego, pomijalnego niedochowania minimalnych norm metrażowych. Nie uzasadnia to, w ocenie Sądu, ustalenia, jakoby powód przebywał w warunkach przeludnienia w sposób nasilony na tyle, by uzasadniało to aż ocenę, że naruszało to godność powoda.

Ponadto pamiętać trzeba, że osadzenie powoda w celach nadmiernie przeludnionych, samo przez się nie stanowi automatycznie naruszenia jego dóbr osobistych. (tak też Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 2 października 2007r. II CSK 269/07). Naruszenia wobec powoda nie przybrały bowiem, jak ustalono, takiego stopnia, który uzasadniałby przyznanie powodowi z tego tytułu zadośćuczynienia w jakiegokolwiek wysokości, zwłaszcza, że warunków w jakich M.

Ł. przebywał, nie można w żaden sposób traktować jako aktu represji skierowanego indywidualnie przeciwko niemu. Jak bowiem wynika z dołączonej do akt sprawy dokumentacji, niedogodności, które spotkały powoda w związku z odbywaniem kary, w takim samym stopniu dotyczyły innych osadzonych, gdyż przeludnienie dotyczyło całego obiektu. Warunki te zaś były takie, jakie w danej sytuacji mogła optymalnie zapewnić administracja danej jednostki penitencjarnej.

Nawet w przypadku uznania, iż warunki, w których osadzony był powód, naruszyły jego godność i prawo do prywatności - w żadnym razie gradacja tych naruszeń nie przybrała takiej formy, w której można by podzielić twierdzenie powoda o osadzeniu go w niegodziwych, nieludzkich warunkach; a to dopiero zdaniem Sądu uzasadniałoby żądanie zasądzenia zadośćuczynienia. Co istotne, o naruszeniu dobra osobistego w postaci uchybienia godności osadzonego w zakładzie karnym nie można mówić w przypadku pewnych uciążliwości lub niedogodności, związanych z samym pobytem w takim zakładzie, polegającym np. na niższej od oczekiwanej jakości warunków sanitarnych, albo okresowym przebywaniu w celi z większą niż określona standardami liczbą osadzonych; nie powinno się oczekiwać warunków podobnych do domowych, które dla wielu ludzi bywają bardzo trudne, a nie wynikają z odbywania żadnej kary (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 11 lipca 2014 r., sygn. akt I ACa 1473/12, LEX nr 1509031). Również Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 28 lutego 2007 r. nie uzależnił możliwości zasądzenia zadośćuczynienia od potwierdzenia faktu osadzenia w warunkach metrażowych odbiegających od norm wskazanej w art. 110 § 2 k.k.w. Możliwość taka została bowiem połączona z jednoczesnym naruszeniem takich podstawowych standardów jak zapewnienie każdemu osadzonemu oddzielnego miejsca do spania albo oddzielenia węzła sanitarnego od ogólnej przestrzeni celi – takich okoliczności zaś w niniejszej sprawie nie stwierdzono.

Nie bez znaczenia jest także ustalony przez Sąd brak zawinienia pozwanego w niezapewnieniu powodowi warunków metrażowych zgodnych z art. 110 § 2 k.k.w. Przyczyn tej niemożliwości upatrywać należy poza jednostkami organizacyjnymi, które bezpośrednio odpowiadały za warunki, w jakich powód odbywał karę. Uwzględnić bowiem trzeba, że żadna jednostka penitencjarna, pomimo przepehnienia, nie może odmówić przyjęcia skazanego, a gospodarkę finansową prowadzi w oparciu o prawo budżetowe. Przeludnienie, jakiego w ustalonym stanie faktycznym doznał powód, było zawsze udziałem wszystkich osadzonych, a dana jednostka każdorazowo podejmowała skuteczne starania, by możliwie szybko ten stan zlikwidować. Nie doszło zatem do żadnych działań skierowanych intencjonalnie na naruszenie godności powoda, a obiektywnie niesprzyjające warunki możliwie szybko i skutecznie poprawiano.

W świetle powyższego, Sąd w pełni podziela wyeksponowany wyżej pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 2 października 2007 roku w sprawie II CSK 269/07, zgodnie z którym samo osadzenie w przeludnionej celi nie jest wystarczającą podstawą do uwzględnienia żądania zasądzenia zadośćuczynienia. Z kolei w wyroku z dnia 28 lutego 2007 roku (sygn. akt V CSK 431/06) Sąd Najwyższy nie uzależnił możliwości zasądzenia zadośćuczynienia od potwierdzenia faktu osadzenia skazanego w warunkach, w których powierzchnia na jedną osobę wynosi mniej niż 3m². Możliwość taka została bowiem połączona z jednoczesnym naruszeniem takich podstawowych standardów w postaci niezapewnienia każdemu osadzonemu oddzielnego miejsca do spania albo nieoddzielenia urządzeń sanitarnych od reszty pomieszczenia. W niniejszej sprawie brak było podstaw do przyjęcia, iż powód w takich właśnie warunkach odbywał karę.

To, że w celach mieszkalnych powód nie miał zapewnionej ciepłej wody - jest zgodne z warunkami Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2003 r. w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych, zgodnie z którym w celach powinna być zapewniona zimna woda (przy czym pamiętać też trzeba, że w niektórych jednostkach penitencjarnych do cel mieszkalnych była doprowadzana również woda ciepła). Przepisy te statuuja standardy techniczne cel mieszkalnych w sposób zgodny, w ocenie Sądu, z aktami normatywnymi wyższego rzędu i nie powodują naruszenia godności osadzonych. Dla porównania, minimalny standard warunków lokalowych dla osób ubogich eksmitowanych do pomieszczeń tymczasowych także nie zapewnia ciepłej wody (por. art. 2 ust. 1 pkt 5a ustawy z dnia 21 czerwca 2001 roku o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego, t. j. Dz.U.2014.150, ze zm.; także wcześniej obowiązujące przepisy rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 26 stycznia 2005 roku w sprawie szczegółowego trybu postępowania

w sprawach o opróżnienie lokalu lub pomieszczenia albo o wydanie nieruchomości oraz szczegółowych warunków, jakim powinno odpowiadać tymczasowe pomieszczenie, Dz. U. z 2005 roku Nr 17, poz. 155). Trudno zatem przyjąć, by standardy lokalowe nie naruszające godności tych osób - miały być niższe, niż standardy dotyczące osób osadzonych w jednostkach penitencjarnych.

Powód nie wykazał również zaistnienia pozostałych niedogodności w postaci nieodpowiednio wyodrębnionych kąpek sanitarnych, braku dopływu światła dziennego, niedostatku środków czystości, nieprawidłowego standardu cel, braku odpowiedniej opieki medycznej, braku dostępu do zajęć kulturalno-oświatowych i sportowych. Jak wskazano wyżej, to na powodzie spoczywał ciężar dowodu w zakresie wykazania przytaczanych przez niego działań jednostek penitencjarnych, w których upatruje naruszenia dóbr osobistych, a także udowodnienia krzywdy, jaką w swojej ocenie poniósł. Powód w żaden sposób nie udowodnił, by w jednostkach penitencjarnych, w których przebywał, nie były respektowane jego prawa do intymności i godności w związku z niezapewnianiem mu podstawowych potrzeb, wymienionych powyżej. Twierdzenia zawarte w pozwie oraz zeznania powoda nie znajdują potwierdzenia w dowodach zgromadzonych w sprawie, zaś powód nie zgłaszał dalszych wniosków dowodowych w tym zakresie. Powód w trakcie pobytu w jednostkach penitencjarnych nie zgłaszał też pisemnych skarg do administracji zakładów (lub aresztów), a przynajmniej nie złożył takich skarg do akt niniejszej sprawy. Jak ustalił Sąd na podstawie zgromadzonych w sprawie dokumentów oraz zeznań świadków, we wszystkich jednostkach, w których w okresie nieprzedawnionym przebywał powód, respektowane były wymogi wynikające z aktualnie obowiązujących przepisów odniesieniu do zapewnienia osadzonym godziwych warunków odbywania kary pozbawienia wolności.

Z opinii biegłych lekarzy kategorię również wynika, że powód miał zapewnioną należytą opiekę medyczną i każdorazowo była mu zapewniana właściwa pomoc, a w razie konieczności – wdrażano odpowiednie leczenie. Biegły psychiatra nie dopatrywał się również u powoda zmian osobowości czy jakichkolwiek dolegliwości psychicznych spowodowanych warunkami bytowymi w zakładach. Zaś przyczyn wahań nastroju powoda i problemów z budowaniem przezeń relacji społecznych – upatrywać należy, zgodnie z opinią biegłego, w ZZA powoda, a zatem w przyczynie endogennej, za którą – jak i za aktualny stan psychiczny powoda - w żaden sposób nie można winić pozwanego. Teza ta wzmocniona jest również zeznaniami samego powoda, który wskazywał, że miał pomoc psychologiczną podczas odbywania kary.

Reasumując, w świetle wszystkiego co powyżej, Sąd uznał, że mimo przebywania przez powoda – okresowo – w przeludnionych celach, brak było podstaw do zasądzenia zadośćuczynienia w jakiegokolwiek wysokości, w związku z czym powództwo należało oddalić (pkt I sentencji wyroku).

O kosztach Sąd orzekł na podstawie art. 102 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 zd. 1 k.p.c. Zgodnie z ostatnim z powołanych przepisów Sąd obowiązany jest w orzeczeniu kończącym postępowanie orzec o jego kosztach. W pkt II sentencji wyroku Sąd nie obciążył powoda kosztami procesu strony przeciwnej, zgodnie z art. 102 k.p.c. W ocenie Sądu charakter dochodzonego przez powoda roszczenia – o ochronę dóbr osobistych, jak również to, że powód przez długi czas pozostawał w warunkach izolacji więziennej, co per se wywołuje trudną sytuację finansową, przemawiały w ocenie Sądu za odstąpieniem od obciążania go kosztami procesu zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu, wyrażoną w przepisie art. 98 k.p.c.. Mając na uwadze przywołane okoliczności, Sąd uznał za uzasadnione w świetle reguł słuszności, odstąpienie od obciążania powoda kosztami procesu.

Nieuiszczone koszty sądowe Sąd, na podstawie art. 113 ust. 4 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, przejął na rachunek Skarbu Państwa, bowiem powód został zwolniony od opłaty od pozwu w całości, a brak było podstaw do obciążenia tymi kosztami pozwanego, który proces wygrał.

W punkcie III wyroku Sąd uwzględnił koszty wynagrodzenia pełnomocnika powoda na podstawie §11 ust. 1 pkt 25 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z dnia 3 października 2002 r. z późn. zm.), powiększając je o podatek VAT, gdyż pełnomocnik ustanowiony był dla powoda z urzędu.